

UDC 786.8 (477)

VEKTORS OF THE COMPOSER STYLE AND THE PERFORMING SCHOOL OF VIKTOR VLASOV**(on the occasion of the 85-th anniversary of the composer's birth)****Cherepanyn Myron** – Doctor of Arts, Professor at the Department of Musical Ukrainian Studies and Folk-Instrumental Art of the Educational and Scientific Institute of Arts (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University), Ivano-Frankivsk**Bulda Maryna** – Candidate of Art History, Associate Professor at the Department of Musical Ukrainian Studies and Folk-Instrumental Art of the Educational and Scientific Institute of Arts (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University), Ivano-Frankivsk

The article is devoted to the analysis of V. Vlasov's multi-vector creativity, in particular his composing style and performing school, which became the basis for basic scientific researches and personal creative achievements of the author. The basic principles of the composer's creative method as a creator of pop-jazz music for accordion, its main style directions and the defining principles of formation of the school of jazz performance are summarized.

For the first time in Ukrainian bayan-accordion literature, the composer created cycles of children's plays using jazz stylistics. The author's creative heritage is marked by a variety of genres, including: three operas, musical comedy, works for choir, orchestra, folk instrument ensemble, bandura, domra, balalayka, jazz orchestras and ensembles, romances and songs (more than 60), music for 50 feature films and documentaries, as well as theatrical performances.

The compositional style of variety-jazz works of V. Vlasov is based on several fundamental foundations: 1. the systematic use of jazz directions in accordance with their progressive development, leading to free operation of style models; 2. strict adherence to the rhythmic structure of a particular style, which becomes the basis for the search for specific sound extraction and characteristic stroke technique; 3. the formation of bayan-accordion school as a carrier of professional musical traditions, which ensures their transfer in practice by creating an appropriate model and certain criteria for pop-jazz performance.

In addition to achievements in the field of compositional creativity, V. Vlasov addresses scientific problems of interpretation of variety-jazz styles in bayan and accordion art, which have not yet found proper reflection in modern musicological literature. In his publications, the composer focuses the attention of performers on the practical mastery of the harmonic, melodic and rhythmic language of a particular jazz style. Vlasov's compositional work is closely connected with the traditions of Ukrainian and world classics, which continues the line of innovative use of folk. In this direction, the composer created his own style, built on the classical basis of the harmonic and intonation language of jazz. V. Vlasov addresses the origins of original, authentic Odessa folk, complementing it with classical traditions of jazz styles, as well as modern means and techniques of bayan and accordion performance.

Thus, the promotion of variety-jazz and modern («new») music becomes one of the defining features of the Odessa accordion school, which declares significant achievements in the main aspects of professional education.

Key words: Victor Vlasov, composer style, accordion, variety-jazz music, performing school.

Надійшла до редакції 17.12.2021 р.

УДК [78.071: 780.614.13](477.84)

**ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛАРИСИ АТАМАНЧУК У КОНТЕКСТІ
БАНДУРНОГО ВИКОНАВСТВА ТЕРНОПІЛЬЩИНИ**

Євгенєва Марія Василівна – кандидат мистецтвознавства, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль
<https://orcid.org/0000-0003-3337-5055>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.v38i.488>
kobza-te@ukr.net

Розглянуто життєтворчість і здобутки педагога-методиста Комунального закладу «Острівська музична школа» Великобerezовицької селищної ради, бандуристки та культурно-громадської діячки Тернопільщини, членкині Національної спілки кобзарів України Лариси Атаманчук. Проаналізовано етапи її концертно-виконавської діяльності. Акцентовано увагу на практично-творчій роботі зі зразковим ансамблем бандуристів «Диво-струни». Визначено особливості збереження та розвитку бандурних традицій Тернопільщини, проаналізовано навчально-методичний посібник «Грають Диво-струни» (пісні для ансамблів та капел бандуристів) та аудіо-й відеоматеріали.

Ключові слова: аранжування, бандурне виконавство, дитячий ансамбль, дискографія, Лариса Атаманчук.

Постановка проблеми. Тернопільщина подарувала українській культурі багато славних постатей: С. Крушельницька, брати Лепкі, Р. Купчинський, Л. Курбас, брати Бойчуки та ін. Серед них є імена музикантів, пов'язаних із бандурним мистецтвом – брати Степан і Антін Малюци, А. Горняткевич,

Ю. Олійник, М. Баран, М. Гребенюк-Дерманчук, М. Попілевич. Але чи не найбільший внесок у формування бандурних традицій Галицько-Волинської Тернопільщини зробили К. Місевич і його талановитий учень З. Штокалко.

У ХХ ст. на Тернопільщині сформувався відомий за межами України колектив – Струсівська амодіяльна заслужена капела бандуристів «Кобзар». Багату історію має один із перших колективів області – самодіяльна народна капела бандуристів «Мрія», витoki якої сягають відкриття класу бандури у Чортківській музичній школі (1960 р.). У професійному бандурному виконавстві Тернопільщини останніх десятиліть активно розвиваються ансамблеві форми – тріо «Мрія», «Оріана», «Стрітєння», дуєт «Елегія струн». Серед дитячих колективів вирізняється зразковий ансамбль бандуристів «Диво-струни», керований Л. Атаманчук, діяльність якої заслуговує всебічного вивчення. Предметом дослідження є аналіз життєтворчого шляху Л. Атаманчук у контексті бандурного виконавства Тернопільщини.

Останні дослідження та публікації. Пропонована стаття є першою спробою дослідити творчу діяльність Л. Атаманчук, узагальнити відомості про мисткиню, вміщені в Тернопільському енциклопедичному словнику [4, 5, 7, 9], публікаціях на сторінках преси [3, 12, 15], мережі Інтернет [1, 13, 14], а також наукових розвідках Л. Атаманчук [2] та авторки цієї статті [8, 10, 11].

Мета статті – осмислити та узагальнити мистецький доробок Л. Атаманчук у контексті бандурного виконавства Тернопільщини кінця ХХ – перших десятиліть ХХІ ст. У статті ставляться такі завдання: а) вивчити життєтворчість Л. Атаманчук, б) дослідити її концертно-виконавську діяльність як солістки-бандуристки та ансамблісти, в) проаналізувати аудіо- й відеозаписи та репертуар керованого Л. Атаманчук ансамблю «Диво-струни», висвітлити її культурно-громадську діяльність. Окремим завданням є аналіз навчально-методичного посібника «Грають Диво-струни».

Виклад матеріалу. Творчість – це завжди таїна, мова душі обдарованих. Завдяки їй митець прагне пізнати сокровенну суть буття і розповісти про це іншим. Чим глибше митець пірнає в глибини генетичної пам'яті свого народу, тим значиміше пізнання істини він здатний відшукати і відтворити у своїх творіннях. Л. Атаманчук – взірць вимогливості, принциповості, пунктуальності. Упродовж 35 років мистецького тандему спілкування з нею надихає мене творчим ентузіазмом [8; 5-7].

Нагадаю віхи життєпису Л. Атаманчук – членкині Національної спілки кобзарів України, педагога-методиста, музикантки з неабияким концертним досвідом, відомої в Україні та за її межами, людини, одержимої творчістю та вихованням «собі подібних». Їй вдалося виховати та об'єднати кілька поколінь музикантів, захопивши обдарованих дітей-бандуристів справою служіння національній культурі.

Ось декілька чинників, що вплинули на становлення світоглядних позицій та формування Л. Атаманчук як музикантки. Народилася в сім'ї репресованих. Батько як учасник УПА був засуджений до десяти років ув'язнення. Під час перебування у концтаборах у 1953 р. він брав участь у Норильському повстанні. Мати виховувалася в сім'ї українських патріотів, котрі у післявоєнний період допомагали переховуватися партизанам УПА, за що також були покарані радянською владою. З дитинства Лариса була в епіцентрі музичних традицій. Бандуристка розповідає: «Родина моя співуча. Батько співав у церковному хорі і деякий час дякував. Любов до музики, дух національного самоусвідомлення завжди витав у нашій родині, тому й не дивно, що саме бандура стала супутницею мого життя» [2; 144].

Л. Атаманчук (дівоче прізвище – Квасниця) народилася 16 червня 1964 р. у м. Харцизьк Донецької обл. Початкову мистецьку освіту здобула у Червоноградській музичній школі на Львівщині [4]. На її творчість мала вплив талановита музикантка, викладач класу бандури – Т. Яцинич, «людина великої порядності, вродженої інтелігентності, проста, доброзичлива, безмежно віддана улюбленій справі, яка вміла окрилити будь-чиє серце...» [2; 144].

Фахове зростання почалося у Житомирському музичному училищі ім. В. С. Косенка (клас бандури О. Кашперко та М. Нечипоренка, 1979-1983 рр.), після закінчення якого працювала артисткою оркестру Поліського ансамблю пісні і танцю «Льонок» Житомирської обласної філармонії (1983–1985 рр.). Формування творчої особистості продовжилось у Тернопільському державному педагогічному інституті (нині – ТНПУ ім. В. Гнатюка; 1985–1990 рр.) як учасниці тріо та ансамблю бандуристок під орудою М. Євгенєвої. Тут уперше вона спробувала аранжувати музичні композиції для бандури, втілюючи надбання своїх педагогів. «Це досвід, котрий заклав підвалини для подальшої праці», – стверджує мисткиня» [2; 144]. Одне з перших студентських тріо, учасницею якого була Лариса (разом з О. Музичук та М. Ціж), стало лауреатом Першого всеукраїнського конкурсу студентів-бандуристів педагогічних інститутів України в Луцьку [10; 139]. Показово, що конкурсна програма колективу містила популярні твори українських композиторів – О. Білаша, Р. Купчинського, ін. Пам'ятним для цього колективу стали також концерти у м. Кельце (Польща, 1988 р.).

Після завершення навчання у педагогічному інституті Л. Атаманчук працювала керівником ансамблю «Україночка» в технічному коледжі Тернопільського державного політехнічного інституту (нині – ТНПУ

ім. І. Пулюя; 1990–2001 рр.). Як солістка-бандуристка разом із ансамблем танцю «Червона калина» гастролювала у Франції (1995, 1999 рр.). Водночас продовжила концертно-виконавську діяльність у складі тріо (разом із М. Євгенєвою і О. Дубас). Зокрема, на Шевченківському концерті у Тернополі бандуристки виконали інструментальну п'єсу «Невільничий ринок у Кафі» Г. Хоткевича (аранжування Т. Лазуркевича), а на тернопільському телебаченні тріо записало різдвяну програму «Втішайтеся, люди..!» [5; 21].

У 1991–1999 рр. тріо «Мрія» за участі Л. Атаманчук, О. Марчило, М. Євгенєва було учасником творчого звіту-концерту майстрів мистецтв і художніх колективів Тернопільської області, здійснивши запис низки композицій для телепередачі «Сонячні кларнети» (1991 р.) [9]. Цей ансамбль уперше на Тернопільщині створив музичну програму до обряду «Весілля» (бандурний супровід), уперше інтерпретував у бандурному супроводі колядки, гаївки, великодні, духовні, а також маловідомі стрілецькі пісні. Кращі зразки репертуару записано на студіях Обласної державної телерадіокомпанії. Колектив видав ліцензійний CD компакт-диск «Свою Україну любіть... за неї Господа моліть!..», до якого увійшло одинадцять музичних композицій, серед них низка колядок в опрацюванні Л. Атаманчук. Творчі біографії учасниць тріо подано українською та англійською мовами [5; 21].

У складі іншого тріо – «Стрітення» – Л. Атаманчук (разом з І. Кріль та М. Євгенєвою) була делегаткою IV з'їзду кобзарів України (2009 р.), а також кобзарських конкурсів та мистецьких фестивалів. Тріо нагороджене іменною бандурою Президента України на XVII Всеукраїнському фестивалі козацької пісні «Байда» у Тернополі (2008 р.), стало переможцем V Міжнародного молодіжного фестивалю духовного співу «Кременецькі хорові вечори «AVE MARIA» (Кременець, 2000 р.) та XII Різдвяного фестивалю «Велика коляда» (Львів, 2011 р.). Основу його репертуару склали духовні пісні, аранжовані учасницями твори національно-патріотичної тематики, кращі зразки естрадної музики 1980-х років («Балада про мальви» В. Івасюка, «Перший сніг» І. Білозіра), пісні тернопільських сучасних авторів, зокрема І. Виспінського, Р. Стратійчука, а також закарпатських народних пісень і балади («Ой зійшла зоря») в опрацюванні для тріо Є. Гунька та Л. Атаманчук. Ансамбль має ряд відео кліпів, відеозапис музичної програми «Гал-кліп» Тернопільської телекомпанії TV-4 та відеозапис сольного концерту «Пісенна сповідь» (с. Дашава, Львівщина, 2010 р.).

Від 1999 року Л. Атаманчук працює вчителем гри на бандурі в Острівській музичній школі (нині – викладач-методист КЗ «Острівська музична школа» Великобerezовицької сільради), організовує ансамбль бандуристів «Диво-струни». Керуючись методичними напрацюваннями своїх педагогів, власним концертно-виконавським досвідом, у навчально-виховній практиці Л. Атаманчук застосовувала ефективну методику навчання гри на бандурі, виховання солістів-бандуристів, малих ансамблів (дует, тріо), виступає у складі колективу.

У 2000 р. ансамбль розпочав діяльність у «Малій кобзарській студії-школі», створеній на базі загальноосвітніх середніх шкіл № 6, 8, 9, 14 м. Тернополя та Тернопільського р-ну. Метою студії було задоволення естетичних потреб школярів, виховання любові до української музики та популяризація кобзарського мистецтва серед дітей і дорослих. Учні 5-9 класів опановували техніку гри на бандурі, вивчали пісні, інструментальні твори та історію кобзарства, знайомились із кобзарськими музичними інструментами. Заняття проводились у формі ігор, вікторин, екскурсій, зустрічей з учнями Тернопільського музучилища, студентами музично-педагогічного факультету місцевого педуніверситету та відомими майстрами кобзарського руху (Ю. Баришовець). Зокрема, значний інтерес до кобзарської справи виявив концерт-бесіда «У звуках кобзи хай історія озветься», з числа учасників якого організовано ансамбль бандуристів «Барви» [15; 3].

Діяльність Л. Атаманчук відзначено Постановою колегії управління культури від 26 грудня 2002 року № 12, за якою її вагомий внесок у розвиток культури українського народу оцінено присвоєнням звання «зразковий» керованому нею ансамблю бандуристів «Диво-струни». Високий художній рівень виконання широко висвітлювала преса, а програму звітнього концерту записано на DVD компакт-диск «Звучать «Барви» та «Диво-струни» [12; 4]. Упродовж 2003-2006 рр. колективом керували Н. Лук'янчук, М. Євгенєва, О. Ціж.

Варто зазначити, що вже з перших кроків свого існування ансамбль гідно влився в культурно-мистецьке життя Тернопілля, активно популяризуючи національну культуру через низку мистецьких проєктів: концертно-фестивальні поїздки, лекції-бесіди, презентації, записи на радіо й телебаченні, виступи з сольними тематичними програмами, щорічні творчі звіти музичної школи, філармонії. У 2003 р. «Диво-струни» гідно представили музичну школу у концертні-звіти майстрів мистецтв та аматорських колективів Тернопільщини «Україна – єдина» в Києві.

Із сольними святковими програмами ансамбль не раз виступав у Тернопільському краєзнавчому музеї (від 2003 р.), Тернопільській міській бібліотеці № 4 для дорослих (2015, 2018 рр.). Показовим був виступ колективу у презентації книжки о. Михайла Пастуха «Шевченко і Бог» в Тернопільській обласній

філармонії (2015 р.). У березні 2012 р. показовим стало літературно-музичне дійство «Думи мої...», присвячене 198-й річниці від дня народження Т. Шевченка. Зініціювали кобзарське свято головний режисер, народний артист України О. Мосійчук та заслужений артист України Д. Губ'як. Репрезентували кобзарську культуру кращі бандуристи Тернопільщини. «Диво-струни» вплели у вінок шани Кобзареві низку пісень в аранжуванні керівника ансамблю. Концерт відбувся у Тернопільському академічному обласному українському драматичному театрі ім. Т. Шевченка [6; 2].

Своєрідним підсумком і потужним стимулом діяльності зразкового ансамблю «Диво-струни» став творчий звіт-концерт «Грайте, грайте дзвінко, струни» з нагоди 10-річчя колективу, що відбувся в Українському домі «Перемога» (20 травня 2012 р.). «Завдяки мультимедійній презентації діяльності ансамблю присутні побачили досягнення «Диво-струн». А їм є чим пишатися! Ансамбль – учасник творчих звітів майстрів мистецтв та аматорських художніх колективів Тернопільщини: з нагоди 86-й річниці проголошення Акту Злуки УНР і ЗУНР в Єдину Соборну українську державу (20 січня 2005 р.); «Моя Україна – квітуча земля», присвяченому 17-й річниці Незалежності України (22 серпня 2008 р.); «Я, України син!», присвяченому 197-й річниці від Дня народження Т.Г.Шевченка (9 березня 2011 р.); «Бережіть матерів», присвяченому Дню Матері. Колектив представив тоді сольну програму, що включала кілька композицій Л. Атаманчук. У концерті брали участь Ю. Барішовець, репрезентант співу і гри на старосвітській кобзі, бандурист-імпровізатор Д. Губ'як. Приємне враження справила Оля, дочка Лариси Атаманчук (нині – магістранта НМАУ ім. П. І. Чайковського) [6; 2]. Звітний концерт зразкового ансамблю бандуристів записано на DVD-диск «Грайте, грайте дзвінко, струни» [див. Додаток].

Традиційною формою поширення бандурного виконавства Тернопільщини стали сольні концерти «Диво-струни» з тематичними програмами: до Дня Святого Миколая, Різдва Христового, Дня матері, які щорічно відбувалися у ЗСО, бібліотеках, музеях, церквах Тернопільщини. Три останні – «Колядуймо під срібний дзвін бандур!» (2015 р.), «З Різдва Христовим вінуємо щиро!» (2019 р.), «Матерям даруйте доброту» (2019 р.) записано на DVD компакт-дисках. Знаковим для Тернопілля став виступ «Диво-струн» із Національною заслуженою капелою бандуристів ім. Г. Майбороди (17 травня 2021 р.).

У рамках просвітницької та профорієнтаційної роботи вагомою є співпраця «Диво-струн» із ТНПУ ім. В. Гнатюка. Ансамбль був учасником ювілейних концертів з нагоди 20- та 25-річчя факультету мистецтв (2013, 2018 рр.) та концерту «Великодні передзвони» на якому відбулася презентація збірки духовних творів для бандури «Славте Воскреслого!» композитора, народного артиста України Г. Верети (2016 р.). Пам'ятною для колективу стала ювілейна зустріч-концерт «Дзвенить струна від колисання до величчя псалму», присвячена 25-річчю від дня заснування народного ансамблю бандуристів «Барви» ТНПУ ім. В. Гнатюка під орудою М. Євгенєвої [10; 146]. «Диво-струни» прикрасили концертну програму магістрантки факультету мистецтв В. Ткачук, спільно виконавши музичну композицію Л. Горової «Падає з неба сон» [14]. 26 лютого 2020 р. ансамбль «Диво-струни» брав участь у презентації Програми «Року бандури у Тернопільській області». На відкритті Імпери, присвяченої 100-річчю від дня народження З. Штокалка колектив виконав «Чорнобривці» В. Верменича на слова М. Сингаївського, а для учасників Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції «Кобзарство: діалог модерної перформанси та духовної традиції» ансамблем підготовлено і записано кобзарський танок «Молодичка» З. Штокалка в аранжуванні Д. Губ'яка [13]. Під час святкування Року бандури на Тернопільщині (2020 р.) створено мистецький лекторій, який діяв у рамках заходів Лабораторії навчально-практичної підготовки студентів ТНПУ ім. В. Гнатюка у ЗОСШ. Показово, що концертний репертуар бандуристок Юлії та Ольги Михайлюків містив твори «Чи ми ще зійдемося знову», «Спи, Ісусе, спи», «Пошли нам, Боже» в аранжуванні Л. Атаманчук.

У вересні 2021 року мистецька зустріч із «Диво-струнами» відбулася у форматі майстер-класу, на якому вона поділилася досвідом роботи над формуванням репертуару для дитячого ансамблю, дала практичні поради щодо його використання. Аранжувальниця переконливо продемонструвала креативний і новаторський підхід до роботи у класі «ансамблю», там самим засвідчивши не лише ґрунтовне володіння засобами методики вокального і бандурного виконавства, а й успішно передала свої сценічно-творчі навички, набуті, зокрема з дитячим ансамблем.

Творчим обличчям будь-якого мистецького колективу є його репертуар, який визначає основний зміст діяльності та її результат. Репертуар зразкового ансамблю бандуристів «Диво-струни» доволі різнобарвний. Однак визначальною рисою колективу є опора на духовні твори, пісні національно-патріотичного спрямування, що сприяє формуванню мистецького обличчя «Диво-струн». Особлива роль відведена пісням про матір. Серед них – «Мамина казка» (слова Л. Малінської), «Розкажи, матусю» (вірші С. Корнієнко), «Пломеніє посіяна доля» Р. Лісової (вірші Г. Комісарова); «На зеленому горбочку» (слова Лесі Українки), «Колискова» Б. Фільц (вірші С. Жупанина); «Лебеділи лебідоньки» Г. Верети (слова Л. Забашти); «Чорнобривці» В. Верменича (слова М. Сингаївського); «Найдорожча мамина сльоза» (вірші

С. Рачинця) М. Колодочки; «Падає з неба сон» Л. Горової. У 2019 р. записано концертну програму «Матерям даруйте доброту» на DVD компакт-диск [див. Додаток].

Не втрачають актуальності твори патріотичного характеру – «Чи ми ще зійдемося знову» В. Власова (слова Т. Шевченка); «Хай літають вітри» Г. Верети (слова О. Олеся); «Не спи, моя рідна земля» С. Фоменка; «Бережи, мій Боже, Україну» М. Колодочки (слова С. Рачинця); «Укріпи нас, любов» Т. Саматі-Оленевої (слова З. Ружин); «Грайте, грайте дзвінко, струни» Т. Артюшевської (слова В. Якушевої); «Подарунок» Р. Лісової (слова С. Рудакевич).

Значне місце у виконавському доробку «Диво-струн» посідає духовна тематика: «Величайте Бога» М. Копка, «Пошли нам, Боже» Г. Китастого (слова К. Перелісної), «Христос Воскрес!» Г. Верети (слова К. Перелісної), «Пісня подяки» С. Козака. Невід'ємну частину репертуару становлять українські народні пісні: «Коломийка» (аранж. І. Григорчук), «Ой з-за гір-гори» (аранж. О. Гейко), «Як діждемо літа» (аранж. М. Медведецької), «Посадила стара баба» (обр. І. Потапенка), «Іде, іде, іде дощ» (аранж. Л. Атаманчук). Серед інструментальних творів – «Кобзарський танок» (обр. О. Герасименко-Олійник), «Запорозький марш» (обр. М. Теліги), «Дзигаря» І. Гайдена, «Думка з України» В. Присовського, «Елегія» (пам'яті Т. Шевченка) М. Лисенка.

Значний внесок у формування репертуару зробили тернопільські композитори. Найчастіше звучать у концертах «Вийди, вийди, сонечко», «Ой єсть в лісі калина» Д. Губ'яка; «Україно мила» О. Бурміцького (слова М. Супінки); «Матуся» І. Вовчака (слова Т. Лучки).

Важлива форма діяльності «Диво-струн» – участь у конкурсах та фестивалях. Ансамбль – лауреат IV Всеукраїнського фестивалю-конкурсу кобзарського мистецтва «Срібні струни» ім. З. Штокалка у Тернополі (2013), II Всеукраїнського конкурсу юних музикантів «Франкове Підгір'я» у Дрогобичі (2017 р.), Всеукраїнського фестивалю-конкурсу української народної пісні «Соловейко» у Тернополі, (2017 р.), XII Всеукраїнського дитячого фестивалю бандуристів «Таврійські зустрічі» в Скадовську (2019 р.), V регіонального фестивалю колядок «Возвеселімся всі разом нині» у Тернополі (2020 р.); багаторазовий переможець Обласного фестивалю-конкурсу кобзарського мистецтва «Кобза» (2005, 2008, 2017, 2019, 2021 рр.), Обласного конкурсу камерних ансамблів «Консонанс» (2009, 2015, 2017 рр.), Обласного телефестивалю «Дзвенить піснями рідний край» (2006 р.), Обласного фестивалю кобзарського мистецтва, присвяченого 90-річчю від дня народження З. Штокалка (2010 р.) [11].

Серед вихованців учнів-бандуристів класу Л. Атаманчук – переможці міжнародних, всеукраїнських, обласних музичних фестивалів та конкурсів: *Марія Чубара* («Волинський кобзарик», м. Луцьк; «Кобза», м. Тернопіль; «Провесінь», м. Кропивницький); *Т. Ворожбит* («Волинський кобзарик», м. Луцьк; «Чарівна бандура», м. Одеса; «Хортицький кобзар», м. Запоріжжя; «Провесінь», м. Кропивницький; «Срібні струни», м. Тернопіль); *Софія Погребняк* («Волинський кобзарик», м. Луцьк; «Провесінь», м. Кропивницький; «Хортицький кобзар», м. Запоріжжя; «Чарівна бандура», м. Одеса); *М. Іваніцька* («Волинський кобзарик», м. Луцьк; «Провесінь», м. Кропивницький – володарка Гран-прі; Всеукраїнського відкритого конкурсу бандуристів «Кубок Києва»); *О. Гаврилюк* («Волинський кобзарик», м. Луцьк; «Арт-домінанта», м. Харків; «Провесінь», м. Кропивницький; «Gold strings», Болгарія; «String Premium-2021», Білорусь); *В. Желізко* («Провесінь», м. Кропивницький); *Соломія Тих* («Арт-домінанта», м. Харків; «Провесінь», м. Кропивницький); *Ю. Рольська* («Провесінь», м. Кропивницький).

У творчому доробку Л. Атаманчук – аудіо- та відеозаписи сольних концертів учнів класу та мистецьких програм за участі колективу. Бандуристка зробила понад п'ятдесят аранжувань, перекладів, обробок музичних творів для ансамблю і бандури-соло. У 2021 р. нею підготовлено навчально-методичний посібник – підсумок багатолітнього досвіду педагогічної, концертно-виконавської діяльності авторки, її успішної практичної роботи зі зразковим ансамблем бандуристів «Диво-струни». Посібник складається з таких розділів: твори патріотичного змісту, пісні про матір, ліричні пісні, жартівливі пісні, твори духовного змісту, різдвяні пісні, колядки. Всього – 29 вокально-інструментальних композицій для ансамблевого музикування різноманітних за характером, стилем, фактурою, складністю виконання, аранжованих та методично опрацьованих його авторкою.

Музичні твори вирізняються глибоким духовно-виховним поетичним змістом, вони доступні для сприйняття і зручні для виконання та апробовані часом, оскільки неодноразово звучали на сценах Тернопільщини та за її межами. Авторка використовує різні види інструментального викладу, не переобтяжуючи фактуру, демонструє чималий досвід педагогічної та виконавської роботи. Вокальні партії викладені у зручній для дитячих голосів теситурі. Вдало підібрані тональності, що враховують технічні можливості бандури без перемикачів. Методичні рекомендації до музичних композицій лаконічні, виважені. Зважаючи на високий професійний рівень і практичну затребуваність навчально-методичного посібника «Грають «Диво-струни», його публікація є актуальною і своєчасною для музично-естетичного розвитку молодого бандуриста [8; 7].

Висновки. Творчі виміри діяльності Л. Атаманчук проявилися на рівні вагомих особистих досягнень багатоаспектного спрямування в бандурному виконавстві Тернопільщини: у виконавській, культурно-мистецькій, навчальній сферах як багатолітнього керівника дитячого ансамблю бандуристів; організації спільних мистецьких проєктів (фестивалів, конкурсів, кобзарських виставок, презентацій нотних збірок); активізації концертно-фестивального руху; проведенні науково-практичних конференцій, обласних семінарів, міжрегіональних майстер-класів (презентації «Програми Року бандури в Тернопільській області» у рамках святкування 100-річчя від дня народження З. Штокалка); у видавничій (буклети, афіші, запрошення, впорядкування дискографії, видання навчально-методичного посібника); освітній діяльності (організації та проведенні тематичних сольних концертів учнів-бандуристів її класу); розширенні репертуарних меж виконавства бандуристів за рахунок співпраці з тернопільськими композиторами (О. Бурміцький, І. Виспінський, І. Вовчак, Д. Губ'як, Є. Гулько, М. Шамлі); популяризації бандурного виконавства шляхом створення творчої групи бандуристів у фейсбуці. Звукозаписувальна діяльність ансамблю та його керівника засвідчила тенденцію до загальної професіоналізації бандурного виконавства. Сьогодні мисткиня впевнено утвердила себе на ниві бандурного мистецтва не лише Тернопільщини, а й за її межами, об'єднуючи кращі музичні традиції краю та сучасні виконавські тенденції.

Перспективи подальших досліджень. Пропонована стаття не вичерпує всіх аспектів поставленої проблематики. Дослідження творчої діяльності Л. Атаманчук відкриває перспективи подальшого поглибленого вивчення її життєтворчості.

Список використаної літератури

1. Атаманчук Лариса Василівна. URL: wikipedia.org/wiki/Атаманчук_Лариса_Василівна.
2. Атаманчук Л. Концертно-просвітницька діяльність зразкового ансамблю бандуристів «Диво-струни» у контексті побудови духовної культурної нації. *Кобзарство: діалог модерної перформанси та духовної традиції: матеріали між нар. наук-практ. конф.* Тернопіль: Ред.-вид. відділ Тернопіль. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка, 2021. С. 143-149.
3. Бурма В. Торкніться, пальці, диво-струн! *Вільне життя*. 28 січ., 2003. № 9 (14303). С. 3.
4. Євгенєва М. Атаманчук Лариса Василівна. *Тернопіль. енциклопед. словник* : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль : ВАТ ТВПК Збруч, 2009. Т. 4: А – Я. С. 20.
5. Євгенєва М. Аудіозаписи бандурного виконавства на Тернопільщині. *Тернопіль. енциклопед. словник* : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль : ВАТ ТВПК Збруч, 2009. Т. 4: А – Я. С. 20-21.
6. Євгенєва М. Бандура у свята і будні. *Соломія*. Січ. – берез., 2013. № 1 (55). С. 2.
7. Євгенєва М. «Диво-струни». *Тернопіль. енциклопед. словник* : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль : ВАТ ТВПК Збруч, 2004. Т. 1: А–Й. С. 493.
8. Євгенєва М. Залюблена в магію бандурних струн. Грають «Диво-струни» : *Навч.-метод. посіб. Пісні для ансамблів та капел бандуристів в аранжуванні Л. Атаманчук* / упор., автор аранжув. та рекомен. Атаманчук Л. В. : Тернопіль : Вид-во «Підручники і посібники», 2021. С. 5–7.
9. Євгенєва М. «Мрія» – тріо бандуристок: Л. Атаманчук, О. Марчило, М. Ціж-Євгенєва. *Тернопіль. Енциклопед. словник* : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль : ВАТ ТВПК Збруч, 2005. Т. 2: К – О. С. 570–571.
10. Євгенєва М. Творча діяльність ансамблю бандуристів «Барви». *Мистецька діяльність у сучасному соціокультурному просторі (25-літній творчий внесок факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка)*: кол. монографія / за заг. ред. Б.О. Водяного, О.С. Смоляка, З.М. Стельмашука. Тернопіль: Вид. Шкафаровський Ю. М., 2018. С. 137–154.
11. Євгенєва М. Фестивально-конкурсний рух бандуристів Тернопільщини в сучасних соціокультурних реаліях. *Наук. зап. Тернопіль. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія : Мистецтвознавство* [за ред. О.С. Смоляка]. Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. № 2 (вип. 39). С. 164–172.
12. Павлів Я. І «Диво-струни», й «Барви». *Свобода*. 28 січ., 2003. № 9 (1621). С. 4.
13. Презентація «Програми «Року бандури в Тернопільській області» URL: http://tnpu.edu.ua/news/4565/?sphrase_id=22907
14. Семеняк В. «Бандури голос в Галицькій землі» полонив майстерним виконанням. URL : <http://tnpu.edu.ua/news/3072/>
15. Чи візьмемо у прийдешність кобзу? : [розм. з організаторкою Осередку, викл. кафедри інструм. музики Терноп. держ. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка М. Євгенєвою / вела] І. Дем'янова. *Подільське слово*. 24 січ., 2003. № 4 (4485). С. 3: фотогр. (гість сторінки).

References

1. Atamanchuk Larysa Vasylivna URL: wikipedia.org/wiki/Атаманчук_Лариса_Василівна
2. Atamanchuk L. Kontsertno-prosvitnytska diyalnist zrazkovoho ansamblyu bandurystiv «Dyvo-struny» u konteksti pobudovy dukhovnoyi kulturnoyi natsiyi. *Kobzarstvo: dialoh modernoyi performatsiyi ta dukhovnoyi tradytsiyi: materialy mizhnarodnoyi nauково-praktychnoyi konferentsiyi*. Ternopil : Redaktsiyno-vydavnychyy viddil Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka, 2021. S. 143-149.
3. Burma V. Torknitsya, paltsi, dyvo-strun!. *Vilne zhyttya*. 28 sichnya 2003. № 9 (14303). S. 3.

4. Yevhenyeva M. Atamanchuk Larysa Vasylivna. *Ternopilskyy entsyklopedychnyy slovnyk* : u 4 t. / redkol.: H. Yavorskyi ta in. Ternopil: VAT TVPK Zbruch, 2009. T. 4: A – YA. S. 20.
5. Yevhenyeva M. Audiozapysy bandurnoho vykonavstva na Ternopilshchyni. *Ternopilskyy entsyklopedychnyy slovnyk* : u 4 t. / redkol.: H. Yavorskyi ta in. Ternopil: VAT TVPK Zbruch, 2009. T. 4: A – YA. S. 20-21.
6. Yevhenyeva M. Bandura u svyata i budni. *Solomiya. sichen – berezen* 2013. № 1 (55). S. 2.
7. Yevhenyeva M. «Dyvo-struny». *Ternopilskyy entsyklopedychnyy slovnyk* : u 4 t. / redkol.: H. Yavorskyi ta in. Ternopil: VAT TVPK Zbruch, 2004. T. 1: A – Y. S. 493.
8. Yevhenyeva M. Zalyublena v mahiyu bandurnykh strun. *Hrayut «Dyvo-struny» : Navchalno-metodychnyy posibnyk. Pisni dlya ansambliv ta kapel bandurystiv v aranzhuvanni Larysy Atamanchuk* / upor., avtor aranzhuv. ta rekomendatsiy Atamanchuk Larysa Vasylivna: Ternopil. Vyd-vo Pidruchnyky i posibnyky, 2021. S. 5-7.
9. Yevhenyeva M. «Mriya» – trio bandurystok: L. Atamanchuk, O. Marchylo, M. Tsizh-Yevhenyeva. *Ternopilskyy entsyklopedychnyy slovnyk* : u 4 t. / redkol.: H. Yavorskyi ta in. Ternopil : VAT TVPK Zbruch, 2005. T. 2: K – O. S. 570-571.
10. Yevhenyeva M. Tvorchya diyalnist ansamblyu bandurystiv «Barvy». *Mystetska diyalnist u suchasnomu sotsiokulturnomu prostori* (25-litniy tvorchyy vnesok fakultetu mystetstv Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatyuka): kolektyvna monohrafiya / za zah. red. B. O. Vodyanoho, O. S. Smolyaka, Z. M. Stelmashchuka. Ternopil: Vyd. Shkafarovskyy YU. M., 2018. S. 137–154.
11. Yevhenyeva M. Festyvalno-konkursnyy rukh bandurystiv Ternopilshchyny v suchasnykh sotsiokulturnykh realiyakh. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya : Mystetstvoznavstvo* [za red. O. S. Smolyaka]. Ternopil : Vyd-vo TNPU im. V. Hnatyuka, 2018. № 2 (vyp. 39). S. 164–172.
12. Pavliv Y. A. I «Dyvo-struny», y «Barvy»... *Svoboda*. 28 sichnya 2003. № 9 (1621). S. 4.
13. Prezentatsiyiya «Prohramy «Roku bandury v Ternopilskiy oblasti» [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu: http://tnpu.edu.ua/news/4565/?sphrase_id=22907
14. Semenyak V. «Bandury holos v Halytskyy zemli» polonyv maysternym vykonanniam [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu : <http://tnpu.edu.ua/news/3072/>
15. Chy vizmemo u pryedeshnist kobzu?. : [rozm. z orhanizatorokoyu Oseredku, vykl. kafedry instrum. muzyky Ternop. derzh. pedahoh. universytetu im. V. Hnatyuka M. Yevhenyevoyu / vela] I. Demyanova. *Podilskye slovo*. 24 sichnya 2003. № 4 (4485). S. 3 : fotohr. (hist storinky).

ДОДАТОК

Дискографія Лариси Атаманчук

1. Великодні передзвони. Концерт з нагоди презентації збірки великодніх пісень на слова українських поетів «Славте Воскреслого» Г. Верети за участю учнів-бандуристів ДМШ та ансамблів «Веснянка» і «Диво-струни» Тернопільщини / упоряд. М. Євгенєва : [DVD]. Тернопіль, 2016.
2. Втішайтеся люди! [телепередача]. Тріо бандуристок Тернопіль. держ. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка: Лариса Квасниця, Оксана Дубас, Марія Ціж (Євгенєва) : [DVD]. Тернопіль, 1995.
3. Грайте, грайте дзвінко, струни. Концерт Софіїки Погребняк / упор. Л. Атаманчук : [DVD]. Тернопіль, 2015.
4. Грайте, грайте дзвінко, струни. Творчий звіт-концерт зразкового ансамблю бандуристів «Диво-струни» з нагоди 10-річчя діяльності / упор. Л. Атаманчук. [DVD]. Тернопіль, 2012.
5. Дзвенить піснями рідний край. Заключний концерт учасників Обласного фестивалю кобзарського мистецтва з нагоди 90-річчя від дня народження З. Штокалка : телевізійна версія / упоряд. М. Євгенєва : [DVD]. Тернопіль, 2010.
6. Дзвенить струна від колисанки до величчя псалму. Ювілейна творча зустріч-концерт М. Євгенєвої : [DVD]. Тернопіль, 2009.
7. Звучать «Барви» та «Диво-струни». Презентація колективів у Тернопільському обласному краєзнавчому музеї : [DVD]. Тернопіль, 2002.
8. З Різдом Христовим вінуємо щиро! Різдвяний концерт зразкового аматорського ансамблю бандуристів «Диво-струни» та учнів Острівської музичної школи / упоряд. Л. Атаманчук : [DVD]. Тернопіль, 2019.
9. Колядуймо під срібний дзвін бандур. Різдвяний концерт зразкового аматорського ансамблю бандуристів «Диво-струни» та учнів Острівської музичної школи / упор. Л. Атаманчук : [DVD]. Тернопіль, 2015.
10. Консонанс – 2017. Конкурс камерних ансамблів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів : [DVD]. Тернопіль, 2017.
11. Концерт учениці Острівської музичної школи Софії Погребняк (клас викл. Атаманчук Л. В.) / упоряд. Л. Атаманчук : [DVD]. Тернопіль, 2017.
12. Концерт учениці Острівської музичної школи, лауреата міжнародного та всеукраїнських конкурсів Марії Іваніцької (клас викл. Атаманчук Л. В.) / упоряд. Л. Атаманчук : [DVD]. Тернопіль, 2018.
13. Матерям даруйте доброту. Концерт до Дня Матері зразкового аматорського ансамблю бандуристів «Диво-струни» та учнів класу бандури Л. Атаманчук Острівської музичної школи / упоряд. Л. Атаманчук : [DVD]. Тернопіль, 2019.
14. Свою Україну любіть ... За неї Господа моліть! Тріо «Мрія»: Л. Атаманчук, О. Марчило, М. Ціж-Євгенєва : [CD] / Реставр. записів О. Третяка. Тернопіль: ГроЛіс, 2007.
15. Сонячні кларнети: [телепередача]. *Концерт народних талантів Тернопільської області. Тріо бандуристок: Л. Атаманчук, О. Марчило, М. Ціж (Євгенєва)*. УТ-1. Київ, 1994.

CREATIVE ACTIVITY OF LARYSA ATAMANCHUK IN THE CONTEXT OF BANDURA PERFORMANCE OF TERNOPIL REGION**Yevhenieva Mariia**Candidate of Study of Art, Associate Professor
Ternopil National Pedagogical University n. a. V. Hnatiuk, Ternopil

The article considers the life and achievements of the teacher-methodologist of Ostrivska Music School, bandura player and cultural and public figure of Ternopil region, member of the National Union of Kobzars of Ukraine Larysa Atamanchuk. The stages of her concert-performing activity are analyzed. Emphasis is placed on practical and creative work with the Exemplary Bandura Ensemble «Miracle Strings». Peculiarities of preservation and development of bandura traditions of Ternopil region are determined, the textbook «Play Dyvo-struny» (songs for ensembles and bandura groups) audio and video materials are analyzed.

Key words: arrangement, bandura performance, children's ensemble, discography, Larysa Atamanchuk.

UDK [78.071: 780.614.13](477.84)**CREATIVE ACTIVITY OF LARYSA ATAMANCHUK IN THE CONTEXT OF BANDURA PERFORMANCE OF TERNOPIL REGION****Yevhenieva Mariia**Candidate of Study of Art, Associate Professor
Ternopil National Pedagogical University n. a. V. Hnatiuk, Ternopil

The article considers the life and achievements of the teacher-methodologist of the «Ostrivska Music School» of Ternopil region Larysa Atamanchuk. She is a well-known bandura player, cultural and public figure, a member of the National Union of Kobzars of Ukraine. The stages of her concert-performing activity as a soloist-bandura player and ensemble player are analyzed. Emphasis is placed on practical and creative work with the exemplary bandura ensemble «Dyvo-struny».

The peculiarities of its preservation and development of bandura traditions of Ternopil region are determined. L. Atamanchuk's creative work includes audio and video recordings of solo concerts of class students and art programs with the participation of a bandura player with various groups: «Mriya», «Stritennya», «Barvy», «Dyvo-struny». The artist has made more than fifty arrangements, translations, arrangements of music for the ensemble and solo bandura. The bandura player is the compiler of music collections, works closely with educational art institutions and creative centers of Ternopil region. She prepared and published a textbook containing 29 musical compositions arranged by the author, on the subject - works of patriotic content, songs about the mother, lyrical, humorous, Christmas songs, carols, works of spiritual content. Composers of Ternopil region D. Gubyak, E. Gunko, I. Vyspinsky, R. Stratiychuk, O. Burmitsky, I. Vovchak made a significant contribution to the formation of the repertoire of the bandura-led children's group «Dyvo-struny».

The artist has confidently established herself in the field of bandura art not only in Ternopil region, but also abroad, combining the best musical traditions of the region and modern performing trends. The sound recording activity of the ensemble «Dyvo-struny» and its leader showed a tendency to the general professionalization of bandura art of Ternopil region. L. Atamanchuk's performing activity is enshrined in many audio and video recordings, it is promoted on social networks, presented at international, national, regional music festivals and competitions.

Key words: arrangement, bandura performance, children's ensemble, discography, Larysa Atamanchuk.

Надійшла до редакції 9.12.2021 р.